

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Вінниця)**

ДАВИДЮК ЛЮДМИЛА ПЕТРІВНА

УДК 339.9:331.5

**ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПРАЦІ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

Автореферат
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі управління персоналом та економіки праці Донецького національного університету (м. Вінниця) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Калініна Світлана Петрівна,
Донецький національний університет
(м. Вінниця) Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри управління персоналом та
економіки праці

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Петрова Ірина Леонідівна,** ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» Міністерства освіти і науки України (м. Київ), завідувач кафедри маркетингу та поведінкової економіки;

кандидат економічних наук **Гетьманенко Юлія Олександрівна,** Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів.

Захист дисертації відбудеться 28 листопада 2015 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.03 у Донецькому національному університеті за адресою: 21007, м. Вінниця, вул. Фрунзе, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «__» жовтня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к.е.н.

С.П. Ланська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується глобальною трансформацією світогосподарської системи у напрямі набуття міжнародними економічними відносинами якісно нового стану. Компоненти світової економічної системи в умовах глобалізації стають все більш взаємозалежними на основі поглиблення інтернаціоналізації економічної діяльності, зростання транснаціоналізації виробництва, посилення важливості трудових ресурсів міжнародної економічної діяльності.

З активізацією процесів глобалізації відбулось перетворення міжнародного ринку праці на центральний елемент світогосподарської системи, який, оптимізуючи трудові ресурси світової економіки, визначає ефективність функціонування всіх складових останньої. Одночасно глобалізація спричиняє суттєві трансформації на міжнародному ринку праці, висуваючи нові вимоги до якісних і кількісних ознак його компонентів, зумовлюючи необхідність застосування якісно нових механізмів регулюючого впливу на всіх рівнях.

Дослідженню теорії та методології глобалізації присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Базилевич, О. Білорус, А. Гальчинський, А. Гідденс, М. Кастельс, Д. Лукьяненко, Ю. Макогон, В. Новицький, В. Омельченко, Т. Орехова, А. Ослунд, Є. Савельєв, Дж. Стігліц, Д. Томпсон, А. Філіпенко, Ю. Чентуков, С. Якубовський та ін.

Аналізу процесів розвитку міжнародного ринку праці присвячено наукові роботи С. Бандура, Р. Білсбороу, І. Бузько, С. Калініної, Х. Кларка, Е. Лібанової, Л. Лісогор, І. Миценка, Л. Михайлової, І. Петрової, В. Петюха, С. Пирожкова, А. Поручника, М. Піоре, А. Порта Дж. Харіса та ін.

Одночасно, незважаючи на значну кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених з досліджуваної проблематики, питання трансформаційних зрушень на міжнародному ринку праці під впливом глобалізації вимагають подальшого опрацювання.

Вищезазначене зумовило вибір теми дисертаційної роботи, мету і змістовну спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету МОН України за держбюджетними науково-дослідними темами: «Інтернаціоналізація руху трудових ресурсів в Україні» (номер державної реєстрації 0113U001403), в рамках якої проаналізовано розвиток зовнішньої трудової міграції в Україні; «Методика розробки, реалізації та оцінки програм соціально-економічного розвитку сільських територій Вінницької області» (номер державної реєстрації 0110U002975), в рамках якої оцінено масштаб безробіття і вимушеної неповної зайнятості в Україні; кафедри управління персоналом та економіки праці Донецького національного університету МОН України (м.Вінниця) «Регулювання соціально-економічного розвитку України: людський вимір» (номер держреєстрації 0111U008157), в рамках якої проаналізовано зарубіжний досвід регулювання ринків праці країн.

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного ринку праці та розробка науково-практичних рекомендацій щодо регулювання міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено і вирішено такі задачі:

- дослідити теоретичні основи дослідження глобалізації як визначального етапу розвитку світової економіки;
- проаналізувати методологічні засади формування і розвитку міжнародного ринку праці;
- визначити вплив глобалізації на трансформацію інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці;
- проаналізувати динаміку та тенденції розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації;
- дослідити трансформаційні зрушення на міжнародному ринку праці в умовах глобалізації світової економіки;
- визначити вплив глобалізації на трансформацію ринку праці України;
- розробити концептуальні засади регулювання міжнародного ринку праці на етапі глобальних трансформацій світової економіки;
- здійснити системно-динамічне моделювання розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізаційно-трансформаційних зрушень;
- визначити напрямки регулювання національних ринків праці на етапі глобальних трансформацій та орієнтири для України.

Об'єктом дослідження є процес трансформації міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади й організаційно-економічний механізм трансформації міжнародного ринку праці з урахуванням впливу глобалізаційно-трансформаційних зрушень.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є положення сучасної економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених в області дослідження проблем розвитку та трансформації міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Методологічною основою дисертаційної роботи є використання системи методів і підходів, які забезпечують концептуальну єдність дослідження: діалектичного методу пізнання явищ і процесів, а також спеціальних методів дослідження, зокрема історичного підходу (для дослідження впливу глобалізації на трансформацію інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці); методів аналізу, синтезу та порівняльного аналізу (для оцінки сучасних тенденцій розвитку міжнародного ринку праці); методу системного аналізу та узагальнення (для дослідження теоретичних основ глобалізації та розвитку міжнародного ринку праці); методу прогнозування (для аналізу тенденцій розвитку ринку праці України); системно-динамічного моделювання (для визначення кількісного інструментарію оцінювання розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізаційно-трансформаційних зрушень) та ін.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні матеріали та публікації комісій ООН, Міжнародної організації праці, Організації економічного співробітництва та розвитку, Всесвітнього економічного форуму, а також Закони

України, Укази Президента України, постанови Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, монографічна та періодична література, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного ринку праці та розробці науково-практичних рекомендацій щодо регулювання міжнародного ринку праці з урахуванням впливу глобальних трансформаційних зрушень.

Основні наукові результати, які характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому:

вперше:

на основі аналізу функцій міграції в системі міжнародного ринку праці (функція перерозподілу населення; селективна функція; економічна функція; соціальна функція) обґрунтовано, що на етапі глобалізації міжнародна міграція, особливо у високоінтелектуальному сегменті, виконує, крім вищевикладених, *функції* трудових ресурсного забезпечення науково-технічного прогресу світової економіки та стабілізаційну функцію, – на основі чого висунуто та підтверджено *гіпотезу*, що міграційна складова розвитку міжнародного ринку праці, зміст якої проявляється через функції міграції, уповільнює швидкість і масштаби прояву глобальних проблем економічного розвитку;

удосконалено:

теоретико-методологічні основи дослідження глобалізації, а саме на основі визначення компонентів глобалізації (міжнародний поділ праці, міжнародне співробітництво, політичні чинники), розмежування і аналізу змісту політичної, економічної, структурної глобалізації, доведено необхідність виокремлення *соціальної глобалізації*, яка на сучасному етапі фактично виступає провідною формою глобалізації, внаслідок інтернаціоналізації трудових ресурсної складової світової економіки, формування чітких векторів залежності останньої від інтелектуального рівня територій (що зумовлює формування точок зростання), визначення критеріїв гідного рівня життя і праці (через формування загальноновизнаних світових стандартів у вказаних сферах, вимог щодо освітньо-професійної складової у глобальній економіці тощо);

концептуально-організаційні засади регулювання міжнародного ринку праці, а саме на основі аналізу багатосторонніх основ з питань міграції робочої сили, моделей регулювання міжнародного ринку праці, розроблено *концептуальну схему регулювання міжнародного ринку праці*, в якій враховано, що з метою забезпечення комплексного характеру вказаного регулювання перелік традиційних концептуальних напрямків регулювання міжнародного ринку праці (гідна праця; міжнародне співробітництво в сфері міграції робочої сили; глобальна інформаційна база; управління міграцією робочої сили; захист працівників-мігрантів; запобігання зловживанням у сфері міграції; соціальна інтеграція і участь у суспільному житті) має бути доповнений такими *концептуальними напрямками*: міграція і економічний розвиток; сприяння організованій міграції робочої сили; ліцензування діяльності служб із найму і зайнятості працівників-мігрантів;

отримали подальшого розвитку:

понятійно-категоріальний апарат дослідження міжнародного ринку праці через надання авторського визначення *міжнародного ринку праці* як системи відносин, що виникають між державами з приводу попиту-пропозиції на робочу силу у світовому економічному просторі, центральним елементом яких є трудова міграція як наслідок

відмінностей у територіальному розподілі та відтворенні робочої сили, в результаті чого міжкрайнові потоки робочої сили набувають глобального характеру;

науково-кількісні засади оцінки тенденцій розвитку міжнародного ринку праці, а саме розроблено *системно-динамічну модель розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці*, в результаті верифікації якої зроблено висновок, що найбільше уповільнення процесів глобального трудоресурсного переміщення у стратегічній перспективі спричиняє зростання темпів скорочення працівників (на низхідні змінюються тренди основних показників функціонування міжнародного ринку праці – імміграції, грошових переказів, еміграції);

теоретичні основи дослідження міжнародної трудової міграції, а саме з урахуванням того, що міжнародна трудова міграція має суттєві неоднозначні економічні і соціальні наслідки як для країни-донора, так і для країни-реципієнта (валютна ефективність експорту робочої сили в декілька разів перевищує валютну ефективність товарного експорту), а мобільність робочої сили (галузева, професійна, кваліфікаційна) виступає необхідною передумовою забезпечення пропорційності між об'єктивними елементами виробництва в умовах швидких і докорінних змін у його структурі, обґрунтовано, що віднесення наслідків міжнародної міграції до позитивних або негативних не може бути остаточним, а залежатиме від конкретної соціально-економічної ситуації в країні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методологічні положення, висновки та науково-практичні рекомендації дисертації виступають науковою основою розробки концептуальних напрямів регулювання міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використовуються в діяльності Управління міжнародного співробітництва Вінницької обласної державної адміністрації (довідка № 25-4-04/2468 від 21.01.2015 р.) – концептуальні засади регулювання міжнародного ринку праці на етапі глобальних трансформацій; Департаменту регіонального економічного розвитку Вінницької обласної державної адміністрації (довідка № 16/125 від 22.01.2015 р.) – результати аналізу впливу глобалізації на трансформацію ринку праці України; Вінницького обласного центру зайнятості (довідка № 28/1523 від 23.12.2014 р.) – результати прогнозування зовнішньої і внутрішньої трудової міграції в Україні; Вінницького обласного осередку Міжнародної громадської організації «Україна-Польща-Німеччина» (довідка № 167 від 22.01.2015 р.) – результати дослідження досвіду країн світової економіки щодо регулювання зайнятості працівників-мігрантів; Єврорегіону «Дністер» (довідка № 11/14 від 27.01.2015 р.) – результати системно-динамічного моделювання розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці.

Наукові результати дисертації використовуються також у навчальному процесі кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету МОН України при розробці навчально-методичних комплексів та викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка» (довідка № 943/09-26/6.9.0 від 25.12.2014 р.); кафедри управління персоналом та економіки праці Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при викладанні дисциплін

«Ринок праці», «Корпоративна соціальна відповідальність» (довідка № 167/01-08/01.13 від 30.12.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень автора. Всі викладені положення отримані автором особисто. З робіт, опублікованих у співавторстві використано тільки ті ідеї і положення, які є результатом власної роботи дисертанта.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертації доповідались на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах: III Міжнародній науково-практичній конференції «Наука и образование без граница-2007» (м. Софія, 2007 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи» (м. Харків, 2009 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми» (м. Вінниця, 2010 р.), I науковій конференції молодих вчених з міжнародною участю (м. Вінниця, 2010 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна наука в мережі інтернет» (м. Київ, 2012 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Vedescu rokrok na prelomu tycyachalety-2012» (м. Прага, 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України» (м. Вінниця, 2013–2015 рр.), X Міжнародній науково-практичній конференції «Strategiczne pytania swiatowej nauki-2014» (м. Перемишль, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародне економічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 2014 р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (м. Запоріжжя, 2014 р.), X Міжнародній науково-практичній конференції «Wykształcenie i nauka bez granic-2014», (м. Перемишль, 2014 р.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 22 наукові роботи загальним обсягом 8 д.а., з яких особисто автору належить 7 д.а., у тому числі 4 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,8 д.а., з яких особисто автору належить 1,5 д.а., 4 одноосібних статті у наукових фахових виданнях загальним обсягом 2,3 д.а.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 205 найменувань, додатків. Загальний обсяг роботи становить 196 сторінок друкованого тексту, включаючи 47 таблиць на 34 сторінках, 48 рисунків на 35 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету і задачі дослідження, його об'єкт і предмет, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «*Теоретико-методологічні основи дослідження трансформації міжнародного ринку праці в умовах глобалізації світового господарства*» досліджено теоретичні основи глобалізації як визначального етапу

розвитку світової економіки; проаналізовано методологічні засади формування і розвитку міжнародного ринку праці; визначено вплив глобалізації на трансформацію інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці.

На початку XXI ст. розпочався глобальний етап розвитку світового господарства як результат *глобалізаційного переходу* – якісного переходу, який характеризується посиленням взаємозалежності і взаємовпливу різних сфер економічної діяльності в області міжнародних відносин, що стосується всіх сфер суспільного життя; і який характеризується принципово новим рівнем розвитку людства, що висуває нові вимоги до якості людського капіталу, приведення якісних характеристик останнього у відповідність до зростання вимог з боку економіки.

В результаті дослідження змісту поняття «глобалізація» (У. Андерсон, Р. Кеохане, Д. Мартен, Ж.-Л. Мецжер, Ф. П'єр, Д. Лукьяненко, Ю. Макогон, Ю. Козак, О. Швиданенко та ін.) зроблено висновок, що розвиток глобальної економіки може бути пояснений на основі *синергетичної парадигми* (система, що характеризується відкритістю та нелінійністю, і складність якої пов'язана з когерентністю; у середовищі її функціонування наявними є аттрактори, періодично потрапляючи до зони тяжіння яких світова економіка еволюціонує до відносно стійкого стану; дана система підпорядкована принципам самоорганізації і саморозвитку; внаслідок постійного виникнення та подолання суперечностей процес еволюції світогосподарської системи є потенційно нескінченним, асимптотичним, нелінійним та насиченим біфуркаціями).

На основі визначення компонентів глобалізації (міжнародний поділ праці, міжнародне співробітництво, політичні чинники), розмежування й аналізу змісту політичної, економічної, структурної глобалізації, доведено необхідність виокремлення *соціальної глобалізації*, яка на сучасному етапі фактично виступає провідною формою глобалізації, внаслідок інтернаціоналізації трудових ресурсів складової світової економіки, формування певних векторів залежності останньої від інтелектуального рівня територій (зумовлюючи формування точок зростання), уніфікації критеріїв гідного рівня життя і праці (через формування загальновизнаних світових стандартів у вказаних сферах, вимог щодо освітньо-професійної складової у глобальній економіці тощо).

В результаті аналізу теорій глобалізації (історичний підхід, неоліберальна теорія, концепція межі зростання, концепція універсального еволюціонізму, концепція світ-системного аналізу, концепція сталого розвитку теорія постіндустріального суспільства, теорія нової економіки та ін.), сучасних теоретичних сентенцій розвитку світової економіки (нова конвергенція, циклічна взаємозалежність, асиметрії в розподілі доходів), протиріч глобалізації (між процесами автономізації і інтеграції; між наявним світовим порядком і активними позиціями держав у захисті національних інтересів; між розвитком економіки у часі і проблемою її асиметричного розподілу у просторі тощо) зроблено висновок, що становлення глобалізації призвело до виходу на перший план серед рушійних сил розвитку світової економіки інтелектуальних важелів.

В результаті аналізу змісту позитивних (стимулювання економічного розвитку; розвиток нових форм міжнародного поділу праці; раціоналізація і прискорення розвитку виробництва; підвищення рівня зайнятості та продуктивності праці; збільшення припливу інвестицій; збільшення частки економічно активного населення) і негативних (нерівномірність стартових можливостей; поглиблення різниці в доходах і рівні життя між країнами і соціальними групами тощо) наслідків глобалізації,

визначення чинників сучасної глобалізації (техніко-технологічних, власне економічних, власне соціальних, соціально-економічних, політичних, організаційно-регулюючих, цивілізаційних, правових, глобальних проблем), зроблено висновок, що *інтегральний вектор* процесу глобалізації націлений на задоволення потреб людини; особливо це стосується трансформації ринку праці, зважаючи на важливість даного компоненту розвитку як національної, так і світової економіки загалом.

На основі аналізу методологічних засад формування і розвитку міжнародного ринку праці (класична теорія, теорія міжнародної трудової міграції, теорія економічного зростання, неокласична теорія, історичні і структуралістські концепції, теорія людського капіталу та ін.) встановлено, що утворення міжнародного ринку праці відбувається, *по-перше*, через міграцію капіталу і праці, *по-друге*, шляхом поступового злиття національних ринків праці.

Визначено, що глобалізація вносить певні корективи в міжнародний міграційний процес через формування таких форм міграційних потоків робочої сили: *транскордонна міграція* (одна з форм участі країни у міжнародному ринку робочої сили з метою успішного розвитку господарських зв'язків, що супроводжується трансформацією соціально-культурної орієнтації населення); *транснаціональна міграція* (має чітко виражені поліетнічні масштаби та ризики, характерну спрямованість руху через кордони й території).

На основі аналізу функцій міграції (функція перерозподілу населення; селективна функція; економічна функція; соціальна функція) обґрунтовано, що на етапі глобалізації міжнародна міграція, особливо у високоінтелектуальному сегменті, виконує, крім вищевикладених, *функції* трудових ресурсного забезпечення науково-технічного прогресу світової економіки та стабілізаційну функцію, – на основі чого висунуто *гіпотезу*, що міграційна складова розвитку міжнародного ринку праці, зміст якої проявляється через функції міграції, уповільнює швидкість і масштаби прояву глобальних проблем економічного розвитку.

Враховуючи, що міжнародна трудова міграція має суттєві неоднозначні економічні і соціальні наслідки як для країни-донора, так і для країни-реципієнта (так, валютна ефективність експорту робочої сили в декілька разів перевищує валютну ефективність товарного експорту), обґрунтовано, що віднесення тих чи інших наслідків до позитивних або негативних не може бути остаточним, а залежатиме від конкретної соціально-економічної ситуації в країні.

З урахуванням вищевикладеного, надано визначення *міжнародного ринку праці* як системи відносин, що виникають між державами з приводу попиту-пропозиції на робочу силу у світовому економічному просторі, центральним елементом яких є трудова міграція як наслідок відмінностей у територіальному розподілі та відтворенні робочої сили, в результаті чого міжкраїнові потоки робочої сили набувають глобального характеру.

Формування міжнародного ринку праці суттєво позначається на макроекономічній політиці держав в сфері праці та соціально-трудова відносин. В результаті проведеного дослідження визначено, що уніфікація зовнішніх умов функціонування національних ринків праці потребує удосконалення не лише внутрішньокраїнових норм регулювання параметрів функціонування ринку праці, а й врахування зустрічного впливу інтернаціоналізації підготовки і використання

робочої сили, що зумовлює необхідність трансформації інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці під впливом глобалізації.

Обґрунтовано, що напрями та важелі впливу на параметри функціонування міжнародного ринку праці, зумовлені впливом новітніх проявів розвитку світогосподарських відносин, глобалізації зокрема (в рамках ООН, Департаменту з гуманітарних питань ООН, Департаменту з економічної та соціальної інформації і аналізу ООН, Комісії з народонаселення та розвитку ООН, Міжнародної організації з міграції, Міжнародної організації праці та ін.), мають визначатись залежно від механізму вирішення певного завдання, проблеми.

Відзначено, що глобалізація, підвищуючи ефективність сучасної економіки, істотно змінюючи соціально-економічні реалії сучасного світу, збільшуючи соціальні та політичні ризики, робить сформовані соціально-трудова відносини все менш стабільними, що вимагає зміни політики і практики в соціально-трудова сфері з акцентом на інституційних аспектах її вдосконалення.

У другому розділі «*Аналіз трансформації міжнародного ринку праці в умовах глобалізації*» проаналізовано динаміку та тенденції розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації; досліджено трансформаційні зрушення на міжнародному ринку праці в умовах глобалізації світової економіки; визначено вплив глобалізації на трансформацію ринку праці України.

Глобалізація як провідна ознака сучасного етапу світогосподарського розвитку здійснює визначальний вплив на стан міжнародного ринку праці, результати аналізу якого свідчать про недосягнення станом на 2013 р. докризових показників функціонування: рівень зайнятості населення демонструє стійку тенденцію до зниження (рис. 1). При цьому у континентально-регіональному розрізі картина є різноспрямованою: чіткі тренди до збільшення рівня зайнятості спостерігаються в Латинській Америці, Південно-Східній Азії і Океанії, Центральній і Південно-Східній Європі та СНД; в розвинутих економіках Північної Америки і ЄС ситуація є протилежною.

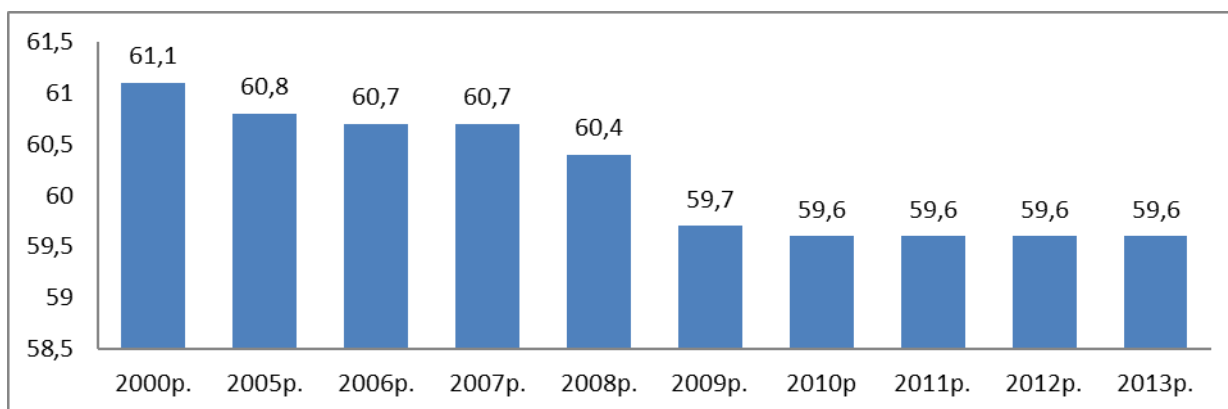

Рис. 1. Рівень зайнятості населення на світовому ринку праці у 2000–2013 рр., %

На основі аналізу відмінностей у рівнях економічної активності і рівнях зайнятості на світовому ринку праці, і враховуючи, що рівень економічної активності молоді є значно нижчим у порівнянні з дорослим населенням (47,3 % проти 68,2 % у 2013 р.), а безробіття серед молодих людей є майже втричі вищим за рівень безробіття серед дорослих (13,1 % проти 4,6 %), особливо у високопрофесійному сегменті (що

утворює потенційні міграційні потоки), висунуто і підтверджено припущення, що молодь становитиме основний сегмент міжнародної інтелектуальної міграції.

Аналіз динаміки безробіття як узагальнюючого показника розвитку міжнародного ринку праці свідчить про негативну тенденцію перевищення не тільки кризових, а й докризових значень як абсолютних (2000 р. – 176,7 млн. чол., 2013 р. – 201,8 млн. чол.), так і відносних (рис. 2) показників. При цьому надзвичайно широкою є диференціація чисельності і рівня безробіття у континентально-регіональному розрізі (від 4 % у Південній Азії до 12,5 % у Північній Африці). Основний вплив на зростання чисельності і рівня безробіття спричинила, як і у випадку із зайнятістю, світова економічна криза: за даними МОП, загальна кількість безробітних збільшилась у 2009 р. у порівнянні з 2008 р. на 23,6 % (в США – на 69 %, в Туреччині – на 55 %, в Канаді – на 44 %, в Австралії – на 42 %, у Великобританії – на 38 %, в Республіці Корея – на 26 %, в Україні – на 22 %); при цьому у 13-ти країнах рівень безробіття у 2009 р. був найбільшим за попередні 40 років.

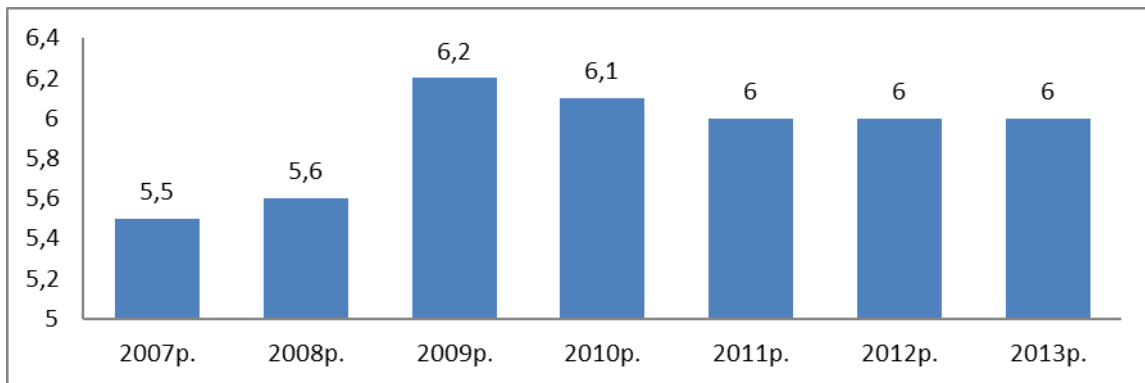

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття на світовому ринку праці у 2007–2013 рр., %

В результаті аналізу динаміки рівня продуктивності праці у світовій економіці встановлено наявність тенденції до уповільнення зростання даного показника (рис. 3), що свідчить про потенційні проблеми функціонування міжнародного ринку праці вже у найближчій перспективі; при цьому розрив між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, продовжує зростати.

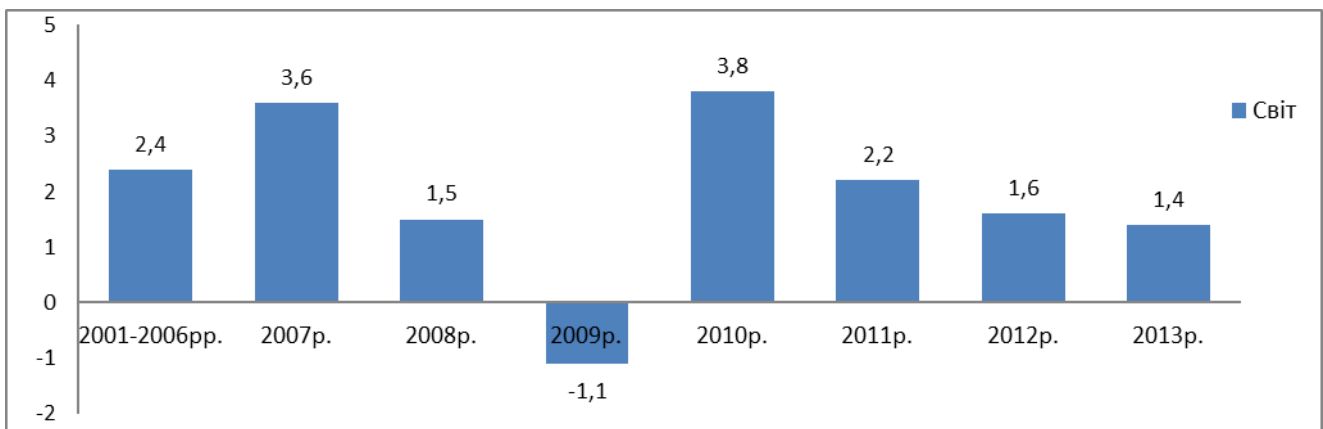

Рис. 3. Темпи зростання продуктивності праці у світовій економіці у 2001–2013 рр., %

Встановлено наявність потужних деструктивних тенденцій на міжнародному ринку праці, зумовлених збереженням явища бідності працюючих людей. Дана

тенденція має низхідний тренд, однак відповідні зміни відбуваються надзвичайно повільно: менш значущою вказана проблема є для розвинутих країн, в яких як абсолютні, так і відносні показники бідності працюючих є незначними (1% працюючих в сегменті 1,25 дол. США на день і 3,6% в сегменті 2 дол. США на день), найбільший прояв дана проблема має в Південній Азії (24,6 % і 61,5 % відповідно) і Субсахарській Африці (39,2 % і 62,8 %).

Одним з найважливіших проявів глобалізації на сучасному етапі виступають трансформаційні зрушення на міжнародному ринку праці, зумовлені особливостями світової демографічної ситуації, глобального економічного розвитку та відповідних міграційних процесів (рис. 4). Так, за наявними оцінками, до 2022 р. загальна очікувана кількість населення у світі становитиме 8 млрд. чол. (при цьому чисельність населення менш розвинутих країн складе 85–90%), у тому числі приріст працездатного населення в країнах, що розвиваються – 733 млн. чол. (на сьогодні загальна чисельність працездатного населення у розвинутих країнах складає 586 млн. чол.), що зумовлює економічний характер міжнародної міграції.

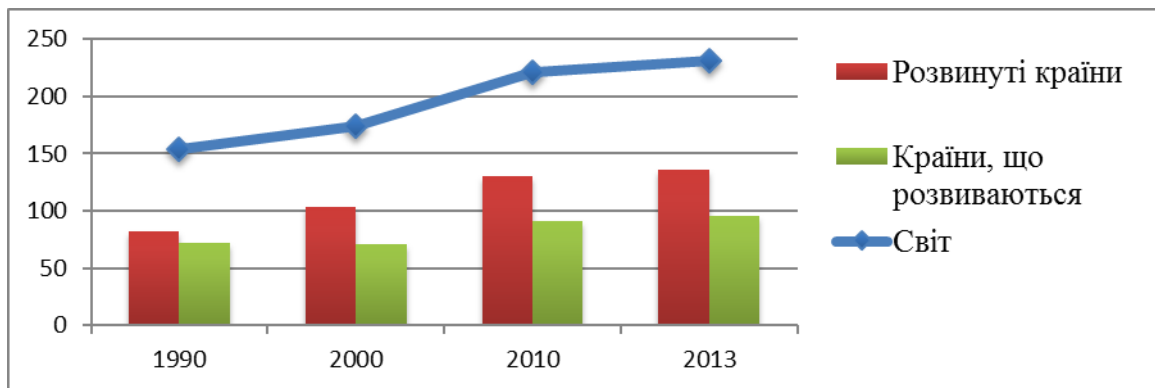

Рис. 4. Чисельність міжнародних економічних мігрантів на міжнародному ринку праці у 1990–2013 рр., млн. чол.

Встановлено, що у сучасному світі понад 100 країн належать до країн основного притоку (табл. 1) чи відтоку міжнародних економічних мігрантів, близько чверті з цих країн одночасно є країнами походження і призначення мігрантів. Внаслідок вищезазначеного, обсяг грошових переказів у світовій економіці впродовж 2000–2013 р. збільшився втричі – до 511 млрд. дол. США (в країнах з високим рівнем доходу – на 64 %, в країнах з середнім рівнем доходу – на 360 %, в країнах з низьким рівнем доходів – більше ніж в 6 разів), що призвело до збільшення частки грошових переказів у ВВП, перш за все, у групі країн з низьким рівнем доходів (з 3 % до 8 %) (в країнах з середнім рівнем доходу частка грошових переказів у ВВП становила менше 2 %, в країнах з високим рівнем доходу – менше 1 %) (табл. 2).

Характерною рисою розвитку міжнародного ринку праці на етапі глобалізації є активізація процесів міжнародної інтелектуальної міграції: міжкраїнова конкуренція за інтелектуальний капітал, яка посилюється, збільшує його циркуляцію у глобальній економіці, внаслідок чого інтелектуальна робоча сила з економічно менш розвинутих країн вступила у пряму конкуренцію з працівниками розвинутих країн. Причому дана тенденція буде посилюватись, враховуючи відмінності у рівні теоретичної освіти між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються (на користь останніх).

Таблиця 1

Топ-10 країн з найбільшою часткою міжнародних економічних мігрантів, млн. чол., 1990 р. і 2013 р.

<i>Країни</i>	<i>1990р.</i>	<i>Країни</i>	<i>2013р.</i>
США	23,3	США	45,8
Росія	11,5	Росія	11
Індія	6,9	Німеччина	9,8
Україна	6,9	Саудівська Аравія	9,1
Пакистан	6,6	ОАЕ	7,8
Німеччина	5,9	Великобританія	7,8
Франція	5,9	Франція	7,4
Саудівська Аравія	5	Канада	7,3
Канада	4,5	Австралія	6,5
Іран	4,3	Іспанія	6,5

Таблиця 2

Топ-10 країн – реципієнтів грошових переказів в залежності від рівня доходів в 2013 р., млрд. дол. США

<i>Країни з високим рівнем доходу</i>		<i>Країни з середнім рівнем доходу</i>		<i>Країни з низьким рівнем доходу</i>	
Франція	21,6	Індія	71,0	Бангладеш	15,2
Німеччина	14,7	Китай	60,2	Непал	5,4
Бельгія	10,8	Філіппіни	26,1	Таджикистан	4,1
Іспанія	10,0	Мексика	22,0	Бірма (М'янма)	2,5
Південна Корея	9,0	Нігерія	21,0	Киргизстан	2,3
Італія	7,7	Єгипет	20,0	Гаїті	1,7
Польща	7,3	Пакистан	14,9	Кенія	1,3
Росія	6,4	В'єтнам	10,	Уганда	1,0
США	6,3	Україна	9,3	Ефіопія	0,6
Португалія	4,0	Індонезія	7,9	Афганістан	0,5

Основним напрямом впливу глобалізації на ринок праці України є розвиток процесів зовнішньої трудової міграції, стан якої (Україна є однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі) свідчить про відсутність в Україні цілісної моделі ринку праці, внаслідок чого політика зайнятості ґрунтується не на визначенні реальних масштабів безробіття, створенні передумов для його скорочення, а на концепції пріоритету працевлаштування.

В результаті аналізу стану ринку праці (2002–2013 рр.) і прогнозних значень (2014–2015 рр.) зовнішньої (рис. 5) і внутрішньої (рис. 6) міграції в Україні, зроблено висновок щодо необхідності розробки концепції державної політики зайнятості, яка повинна базуватись на реальній ціні товару «робоча сила» і узгодженні макроекономічних і регіональних інтересів, що створить передумови стабілізації внутрішнього ринку праці та відновлення динаміки його зростання, і на цій основі – рівноправного включення країни до міжнародного ринку праці.

У третьому розділі «*Удосконалення регулювання міжнародного ринку праці в контексті глобалізаційно-трансформаційних зрушень*» розроблено концептуальні засади регулювання міжнародного ринку праці на етапі глобальних трансформацій світової економіки; здійснено системно-динамічне моделювання розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізаційно-трансформаційних

зрушень; визначено напрямки регулювання національних ринків праці на етапі глобальних трансформацій та орієнтири для України.

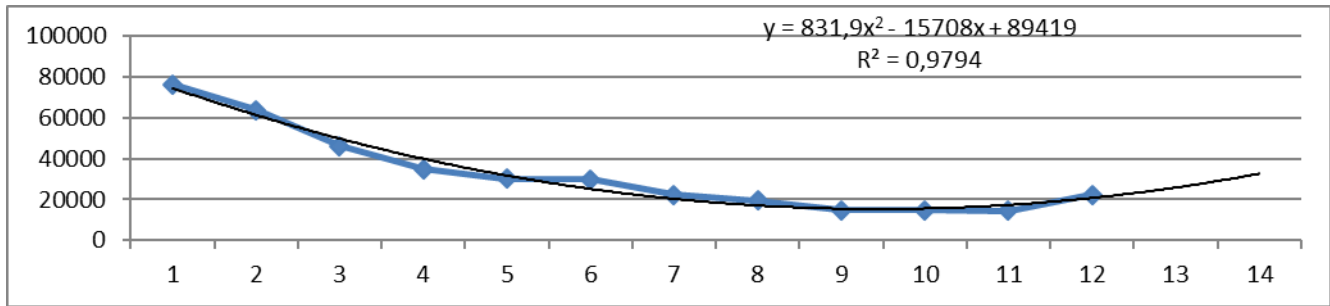

Рис. 5. Прогноз показників еміграції в Україні (поліном 2-го порядку), чол.

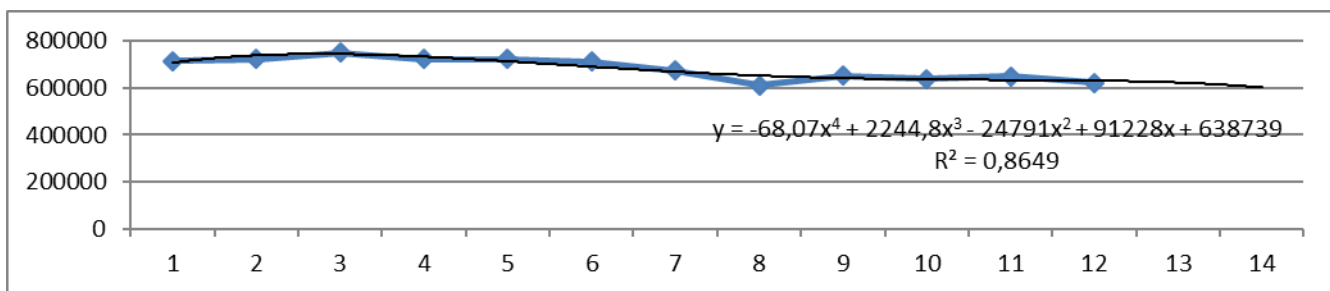

Рис. 6. Прогноз обсягів внутрішньої міграції (поліном 4-го порядку), чол.

На сучасному етапі світогосподарського розвитку питання регулювання міжнародного ринку праці набули глобального характеру, займаючи важливе місце в процесах вироблення регулюючих механізмів міжнародного, регіонального і національного рівнів. Встановлено, що в законодавчих і нормативних актах знаходять відображення такі тенденції: з одного боку – формування глобальної економіки і відповідно – вільне переміщення робочої сили і населення; з іншого боку – протекціонізм і обмеження в сфері міжнародної міграції (професійні, вікові, соціально-економічні).

На основі аналізу наявних моделей регулювання міжнародного ринку праці, багатосторонніх основ з питань міграції робочої сили, зроблено висновок, що забезпечення комплексного характеру регулювання міжнародного ринку праці має здійснюватись за такими *концептуальними напрямками*: гідна праця; міжнародне співробітництво в сфері міграції робочої сили; глобальна інформаційна база; управління міграцією робочої сили; захист працівників-мігрантів; запобігання зловживанням у сфері міграції; соціальна інтеграція і участь у суспільному житті; – які було доповнено такими напрямками: міграція і економічний розвиток; сприяння організованій міграції робочої сили; ліцензування діяльності служб із найму і зайнятості працівників-мігрантів. Розроблено *концептуальну схему регулювання міжнародного ринку праці* (рис. 7).

З метою моделювання процесів на міжнародному ринку праці, з використанням ППП «Powersim Consractor», розроблено *системно-динамічну модель розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці* (рис. 8).

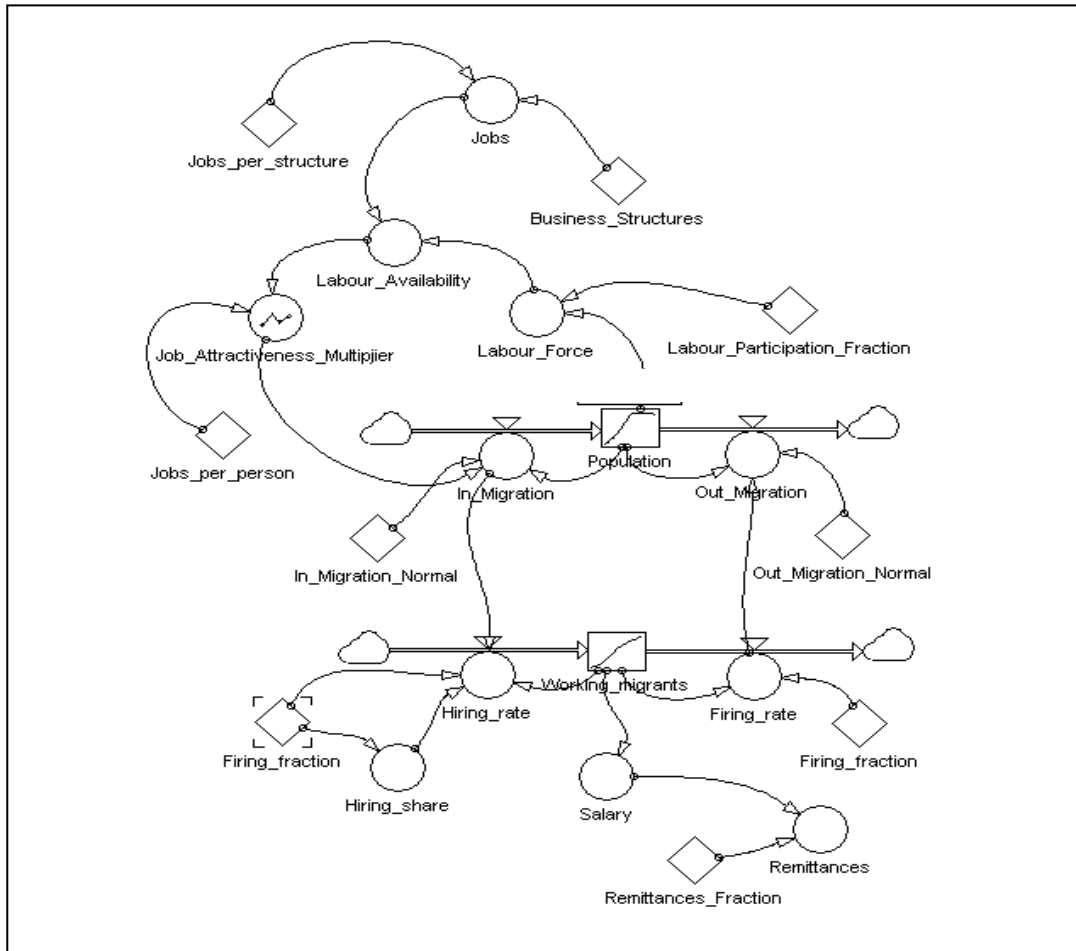

Рис. 8. Системно-динамічна модель розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці

- Population – чисельність населення;
- Working migrants – чисельність трудових мігрантів;
- Hiring_share – чисельність зайнятих;
- Job_Attractiveness_Multiplier – мультиплікатор привабливості роботи;
- Jobs – чисельність робочих місць;
- Labour_Availability – доступність робочої сили;
- Labour_Force – чисельність робочої сили;
- Remittances – обсяг грошових переказів;
- Salary – величина заробітної плати;
- Business_Structures – кількість підприємств;
- Firing_fraction – частка зайнятих;
- In_Migration_Normal – частка тих, хто іммігрує за нормальних умов;
- Jobs_per_person – кількість робочих місць у розрахунку на одного працівника;
- Jobs_per_structure – кількість робочих місць у розрахунку на одне підприємство;
- Labour_Participation_Fraction – частка населення, яке виступає в якості робочої сили;
- Out_Migration_Normal – частка тих, хто емігрує за нормальних умов;
- Remittances_Fraction – частка грошових переказів;
- Firing_rate – темп найму працівників;
- Hiring_rate – темп скорочення працівників;
- In_Migration – потоки імміграції;
- Out_Migration – потоки еміграції.

В результаті верифікації наведеної моделі (за чотирма сценаріями) зроблено висновок, що найбільші відмінності від стандартної поведінки моделі (рис. 9) спостерігаються у випадку зростання темпів скорочення працівників (ситуаційне завдання 1); крім того, лише у даному випадку змінюється спрямованість тренду змінної «обсяг грошових переказів», поряд з іншими (рис. 10).

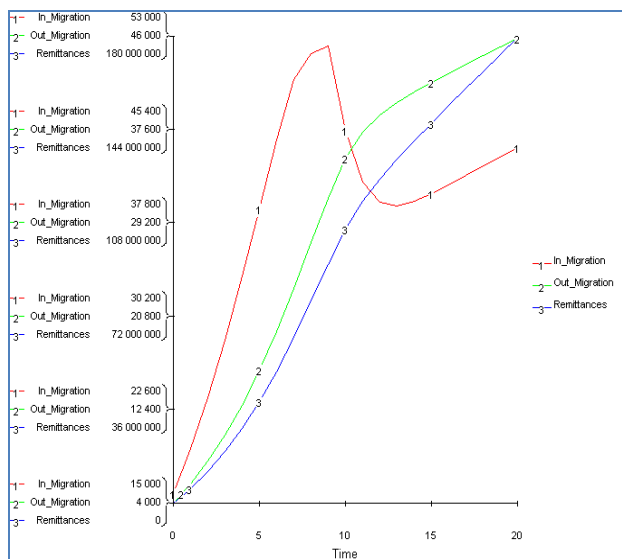

Рис. 9. Стандартна поведінка моделі

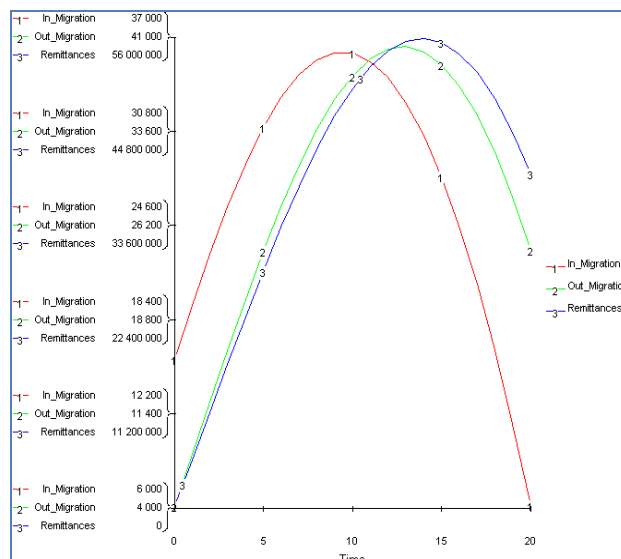

Рис. 10. Поведінка моделі внаслідок ситуаційного завдання 1

Підкреслено, що на етапі глобальних трансформацій, що мають об'єктивний характер, зумовлений посткризовими реаліями світової економіки, необхідно виробити дієві напрямки регулювання національного ринку праці, які б спирались на найкращі зразки світового досвіду. Визначено, що хоча важливу роль у стабілізації ринку праці відіграють *державні заходи в сфері бюджетно-податкової політики* і заходи безпосереднього регулюючого впливу на ринок праці, відносна важливість дискреційних заходів і автоматичних стабілізаторів суттєво відрізняється між країнами. Максимальний мультиплікативний ефект в частині розширення зайнятості та підвищення сукупного попиту на працю (з урахуванням позитивного впливу на інші сектори економіки) мають витрати на розвиток інфраструктури (за наявними оцінками, 1 мільярд доларів США, вкладений у великі інфраструктурні проекти, прямо або опосередковано в країнах з розвинутою економікою створює приблизно 28 тис. робочих місць; в країнах, що розвиваються – більше 200 тис. робочих місць; при реалізації працевістких проектів у сільській місцевості – до 500 тис. робочих місць). Значний мультиплікативний ефект (з точки зору стимулювання сукупного попиту і створення робочих місць) має також *зменшення розміру оподаткування підприємств* (як тимчасовий захід в період циклічного спаду, який, скорочуючи виробничі витрати, не пливає на заробітну плату працівників, і відповідно – на сукупний попит). Важливим стимулом для розвитку зайнятості виступають також *дотації на цілі найму працівників* (вказані дотації виступають важливим контрциклічним інструментом політики зайнятості, оскільки можуть дієво стимулювати працевлаштування вразливих груп працівників, зокрема вивільнених). Обґрунтовано, що в умовах обмеження доступу до кредитів і високої вартості запозичень, *збереження малих і середніх підприємств* має виступати у якості основної макростратегії збереження і створення робочих місць.

На основі аналізу досвіду регулювання ринків праці країн світової економіки, з урахуванням орієнтирів, ухвалених на Лондонській конференції щодо робочих місць, на Римському соціальному саміті Групи восьми у розширеному складі, а також відповідно до Генерального пакту щодо робочих місць, прийнятого Міжнародною

конференцією праці, визначено відповідні *цільові орієнтири для України*: стимулювання попиту на робочу силу; збереження робочих місць та захист осіб, що шукають роботу, і безробітних; розширення систем соціального захисту і соціальної безпеки; здійснення соціального діалогу і захист прав працівників у сфері праці. Зроблено висновок, що при визначенні напрямків регулюючого впливу на ринок праці України має бути врахована *Концепція нижнього порогу соціального захисту*, розроблена ООН спільно з МОП відповідно до Глобального пакту щодо робочих місць, реалізація якої має стати центральним завданням політики соціально-економічного розвитку держави.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання розвитку теоретико-методологічного та науково-практичного інструментарію трансформації міжнародного ринку праці з урахуванням впливу глобалізаційних зрушень.

В результаті проведеного дослідження зроблено такі висновки.

1. Встановлено, що глобалізація є результатом *глобалізаційного переходу* – якісного переходу, який характеризується посиленням взаємозалежності і взаємовпливу різних сфер економічної діяльності в області міжнародних відносин, що стосується всіх сфер суспільного життя; зроблено висновок, що розвиток глобальної економіки може бути пояснений на основі *синергетичної парадигми*.

2. В результаті розмежування і аналізу змісту політичної, економічної, структурної глобалізації, доведено необхідність виокремлення *соціальної глобалізації*, яка на сучасному етапі, внаслідок інтернаціоналізації трудоворесурсної складової світової економіки, формування певних векторів залежності останньої від інтелектуального рівня територій (зумовлюючи формування точок зростання), уніфікації критеріїв гідного рівня життя і праці (через формування загальновизнаних світових стандартів у вказаних сферах, вимог щодо освітньо-професійної складової у глобальній економіці тощо), фактично виступає провідною формою глобалізації.

3. На основі аналізу функцій міграції (функція перерозподілу населення; селективна функція; економічна функція; соціальна функція) обґрунтовано, що на етапі глобалізації міжнародна міграція, особливо у високоінтелектуальному сегменті, виконує також *функції* трудоворесурсного забезпечення науково-технічного прогресу світової економіки та стабілізаційну функцію. В результаті висунуто та підтверджено *гіпотезу*, що міграційна складова розвитку міжнародного ринку праці, зміст якої проявляється через функції міграції, уповільнює швидкість і масштаби прояву глобальних проблем економічного розвитку.

4. Враховуючи, що міжнародна трудова міграція має суттєві неоднозначні економічні і соціальні наслідки як для країни-донора, так і для країни-реципієнта (валютна ефективність експорту робочої сили в декілька разів перевищує валютну ефективність товарного експорту), обґрунтовано, що віднесення тих чи інших наслідків трудової міграції до позитивних або негативних не може бути остаточним, а залежатиме від конкретної соціально-економічної ситуації в країні.

5. Надано визначення *міжнародного ринку праці* як системи відносин, що виникають між державами з приводу попиту-пропозиції на робочу силу у світовому економічному просторі, центральним елементом яких є трудова міграція як наслідок

відмінностей у територіальному розподілі та відтворенні робочої сили, в результаті чого міжкраїнові потоки робочої сили набувають глобального характеру.

6. Обґрунтовано, що виходячи з того, що особливості інституційного регулювання визначаються формальними та неформальними нормами соціальної взаємодії, напрями та важелі впливу на параметри функціонування міжнародного ринку праці, зумовлені впливом новітніх проявів розвитку світогосподарських відносин, глобалізації зокрема, мають визначатись залежно від механізму вирішення певного завдання, проблеми.

7. Результати аналізу динаміки та тенденцій розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації свідчать про недосягнення останнім докризових показників функціонування, а також про різноспрямованість тенденцій розвитку міжнародного ринку праці у континентально-регіональному розрізі. Встановлено наявність потенційних проблем функціонування міжнародного ринку праці, зумовлених уповільненням зростання рівня продуктивності праці у світовій економіці і збереженням явища бідності працюючих.

8. Найважливішими проявами глобалізації на сучасному етапі виступають трансформаційні зрушення на міжнародному ринку праці, зумовлені особливостями світової демографічної ситуації, глобального економічного розвитку та відповідних міграційних процесів. Встановлено, що характерною рисою розвитку міжнародного ринку праці на етапі глобалізації є активізація процесів міжнародної інтелектуальної міграції, причому дана тенденція буде посилюватись.

9. В результаті аналізу прогностичних значень зовнішньої і внутрішньої міграції в Україні з метою оцінки впливу глобалізації на ринок праці країни, зроблено висновок щодо необхідності розробки концепції державної політики зайнятості, яка повинна базуватись на реальній ціні робочої сили і узгодженні макроекономічних і регіональних інтересів, що створить передумови стабілізації внутрішнього ринку праці, відновлення динаміки його зростання.

10. Обґрунтовано, що забезпечення комплексного характеру регулювання міжнародного ринку праці має здійснюватись за такими *концептуальними напрямками*: гідна праця; міжнародне співробітництво в сфері міграції робочої сили; глобальна інформаційна база; управління міграцією робочої сили; захист працівників-мігрантів; запобігання зловживанням у сфері міграції; соціальна інтеграція і участь у суспільному житті; міграція і економічний розвиток; сприяння організованим міграції робочої сили; ліцензування діяльності служб із найму і зайнятості працівників-мігрантів. Розроблено *концептуальну схему регулювання міжнародного ринку праці*.

11. З метою моделювання процесів на міжнародному ринку праці з використанням ППП «Powersim Consrtactor» розроблено *системно-динамічну модель розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці*, в результаті верифікації якої зроблено висновок, що найбільші відмінності від стандартної поведінки моделі спостерігаються у випадку зростання темпів скорочення працівників, причому лише у даному випадку змінюється на низхідний тренд змінної «обсяг грошових переказів».

12. З урахуванням світового досвіду (державні заходи в сфері бюджетно-податкової політики; зменшення розміру оподаткування підприємств; дотації на цілі найму працівників; збереження малих і середніх підприємств) визначено

цільові орієнтири регулювання ринку праці для України: стимулювання попиту на робочу силу; збереження робочих місць та захист осіб, що шукають роботу, і безробітних; розширення систем соціального захисту і соціальної безпеки; здійснення соціального діалогу і захист прав працівників у сфері праці.

ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. Сысюк Л.П. Особенности международной трудовой миграции в условиях глобализации / Л.П. Сысюк // Scientific Letters of International Academic Society of Michal Baludansky. – № 1. – 2012. – Р. 76–79 (0,4 д.а.).

2. Сысюк Л.П. Украинская трудовая миграция в страны Европейского Союза / Л.П. Сысюк, А.А. Саврасова // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – № 2. – 2014. – Р. 126–129 (0,4 / 0,3 д.а.).

Особистий внесок здобувача: досліджено характерні риси міграції робочої сили з України до країн Європейського Союзу.

3. Daviduk L.P. Formation of Global Job Market Under Globalization / L.P. Daviduk // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – №2. – 2015. – № 3. – Р. 36–38 (0,5 д.а.).

4. Сисюк Л.П. Причини міжнародної трудової міграції / Л.П. Сисюк, Д.Є. Фоміна // Молодий вчений. – 2015. – № 4. – С. 69–73 (0,5/0,3 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано основні епіцентри міжнародних процесів у світі.

Публікації у наукових фахових виданнях

5. Сисюк Л.П. Міжнародна трудова міграція в умовах глобалізації / Л.П. Сисюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональні особливості організації праці в умовах системної кризи: Зб. наук. праць. – НАН України: Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2010. – Вип. 4 (84). – С. 336–342 (0,5 д.а.).

6. Давидюк Л.П. Глобальні зміни в структурі зайнятості як чинник трансформації міжнародного ринку праці / Л.П. Давидюк // Економіка: реалії часу. – № 3(19). – 2015. – С. 172–176 (0,6 д.а.).

7. Давидюк Л.П. Нестандартні форми зайнятості в системі трансформації міжнародного ринку праці / Л.П. Давидюк // Економічний аналіз. – № 20. – 2015. – С. 30–34 (0,6 д.а.).

8. Давидюк Л.П. Становлення світового ринку праці в умовах глобалізації: просторово-методологічний аспект / Л.П. Давидюк // Вісник Приазовського державного технічного університету. – № 29. – 2015. – С. 203–210 (0,6 д.а.).

Публікації в інших виданнях:

9. Сисюк Л.П. Участь України у світових міграційних процесах / Л.П. Сисюк, С.В. Сковородько // Наука и образование без граница-2007: Матеріали за III

международна научна практична конференція. – Том 1. Економіки. – София: «БялГРАД-БГ» ООД, 2007. – С. 100–103 (0,2 / 0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано місце України в світових міграційних процесах.

10. Сисюк Л.П. Пріоритетні напрямки інтеграції України у світове господарство / Л.П. Сисюк // Євроатлантична інтеграція України: можливості та перспективи: Збірник статей міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2008. – С. 257–261 (0,4 д.а.).

11. Сисюк Л.П. Формування трудового потенціалу України в умовах світової економічної кризи / Л.П. Сисюк // Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи: Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів, спеціалістів. – Харків: КНТЕУ, ХТЕІ КНТЕУ, 2009. – С. 56–58 (0,2 д.а.).

12. Сисюк Л.П. Міжнародна трудова міграція і здоров'я населення: особливості взаємодії / Л.П. Сисюк // Матеріали I наукової конференції молодих вчених з міжнародною участю: Збірник наукових статей. – Вінниця, 2010. – С. 121–122 (0,3 д.а.).

13. Сисюк Л.П. Проблеми формування механізмів конкурентноздатності трудових ресурсів України / Л.П. Сисюк // Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Центр підготовки наукових навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2010. – Ч. 1. – С. 208–214 (0,4 д.а.).

14. Сисюк Л.П. Проблеми державного регулювання міграційних процесів в Україні / Л.П. Сисюк, Ю.В. Федун // Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна наука в мережі інтернет» (Київ, 24-26 лютого 2012 р.). – Київ, 2012. – С.83–85 (0,2/0,1д.а.).

Особистий внесок здобувача: розглянуто основні проблеми державного регулювання міграційних процесів в Україні.

15. Сисюк Л.П. Про наслідки жіночої трудової міграції // Л.П. Сисюк, О.О. Комар // Materialy VIII mezinarodni vedesko-prakticka conference «Vedesky pokrok na prelomu tysyachalety – 2012». – Dil. 3. – Ekonomiske vedy: Praha Publishing house «Education and Science» s.r.o., 2012. – 30–33 stran (0,2 / 0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано негативні наслідки жіночої трудової міграції.

16. Сисюк Л.П. Європейський Союз: особливості співробітництва та перспективи інтеграції / Л.П. Сисюк // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України». – Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КТЕУ, 2013. – Ч. 1. – С. 285–289 (0,4 д.а.).

17. Сисюк Л.П. Особливості міграції робочої сили з України до країн Європейського Союзу / Л.П. Сисюк // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-політичні, економічні та гуманітарні

виміри європейської інтеграції України». – Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КТЕУ, 2014. – Ч. 1. – С. 152–158 (0,4 д.а.).

18. Сисюк Л.П. Проблеми нелегальної міграції в Україні та в світі / Л.П. Сисюк, Л.О. Гилюк // X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki-2014». – Przemysł, 07–15 lutego 2014 roku. – С. 78–82 (0,2 / 0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано негативні наслідки нелегальної міграції в Україні.

19. Сисюк Л.П. Трудова міграція українців до країн Європейського Союзу / Л.П. Сисюк, А.О. Антоненць // Міжнародне економічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (5–6 грудня 2014 р.). – Київ: Громадська організація «Київський економічний науковий центр», 2014. – Ч. II. – С. 116–118 (0,2/0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано основні причини міграції українців до країн ЄС.

20. Сисюк Л.П. Міжнародна трудова міграція в сучасних умовах / Л.П. Сисюк, О.А. Передереєва // Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 12–13 грудня 2014 року) / Східноукраїнський інститут економіки та управління. У 2-х частинах. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2014. – Ч. 2. – С. 15–17 (0,2 / 0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: визначено основні тенденції міжнародної міграції робочої сили у світі.

21. Сисюк Л.П. Наслідки трудової міграції для України / Л.П. Сисюк, Т.В. Бойчук // Materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Wykształcenie i nauka bez granic-2014». – Volume 1. Ekonomiczne nauki. – Przemysł: Nauka i studia. – 2014. – Str. 78–81 (0,2/0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: визначено основні наслідки трудової міграції для України.

22. Сисюк Л.П. Провідні тенденції та особливості міграції українців в контексті євроінтеграційних процесів / Л.П. Сисюк // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Ч. 1. – С. 125–134 (0,4 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Давидюк Л.П. Трансформація міжнародного ринку праці в умовах глобалізації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Донецький національний університет Міністерства освіти і науки України. – Вінниця, 2015.

Дисертацію присвячено розвитку теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного ринку праці та розробці науково-практичних рекомендацій щодо регулювання міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Проаналізовано теоретичні основи дослідження глобалізації як визначального етапу розвитку світової економіки; досліджено методологічні засади формування і розвитку міжнародного ринку праці; визначено вплив глобалізації на трансформацію інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці.

Проаналізовано динаміку та тенденції розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації; досліджено трансформаційні зрушення на міжнародному ринку праці в умовах глобалізації світової економіки; визначено вплив глобалізації на трансформацію ринку праці України.

Розроблено концептуальні засади регулювання міжнародного ринку праці на етапі глобальних трансформацій світової економіки; здійснено системно-динамічне моделювання розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізаційно-трансформаційних зрушень; визначено напрямки регулювання національних ринків праці на етапі глобальних трансформацій та орієнтири для України.

Ключові слова: міжнародний ринок праці, трансформація міжнародного ринку праці, формування і розвиток міжнародного ринку праці, регулювання міжнародного ринку праці, глобалізація, глобальні трансформації, глобалізаційно-трансформаційні зрушення, системно-динамічне моделювання.

АННОТАЦІЯ

Давыдюк Л.П. Трансформация международного рынка труда в условиях глобализации. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Донецкий национальный университет Министерства образования и науки Украины. – Винница, 2015.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методологических основ исследования международного рынка труда и разработке научно-практических рекомендаций по регулированию международного рынка труда в условиях глобализации.

Проанализированы теоретические основы исследования глобализации как определяющего этапа развития мировой экономики; исследованы методологические основы формирования и развития международного рынка труда; определено влияние глобализации на трансформацию институциональных основ регулирования международного рынка труда.

Выделена социальная форма глобализации, характерные особенности становления интеллектуальной модели мировой экономики; охарактеризовано содержание интегрального вектора глобализации; идентифицированы функции международной миграции; выдвинута гипотеза о роли миграционной составляющей в развитии мирового рынка труда; дано определение международного рынка труда.

Проанализирована динамика и тенденции развития международного рынка труда в условиях глобализации; исследованы трансформационные сдвиги на международном рынке труда в условиях глобализации мировой экономики; определено влияние глобализации на трансформацию рынка труда Украины.

Установлено наличие потенциальных проблем функционирования международного рынка труда, обусловленных замедлением динамики производительности

труда и сохранением явления бедности работающих в мировой экономике; констатирована активизация процессов международной интеллектуальной миграции; разработан прогноз внешней и внутренней миграции в Украине.

Разработаны концептуальные основы регулирования международного рынка труда на этапе глобальных трансформаций мировой экономики; осуществлено системно-динамическое моделирование развития международного рынка труда в условиях глобально-трансформационных сдвигов; определены направления регулирования национальных рынков труда на этапе глобальных трансформаций и ориентиры для Украины.

Разработана концептуальная схема регулирования международного рынка труда; произведена верификация разработанной системно-динамической модели развития миграционных процессов на международном рынке труда; определены направления стабилизации рынка труда и активизации занятости в Украине.

Ключевые слова: международный рынок труда, трансформация международного рынка труда, формирование и развитие международного рынка труда, регулирование международного рынка труда, глобализация, глобальные трансформации, глобализационно-трансформационные сдвиги, системно-динамическое моделирование.

SUMMARY

Davidyuk LP The Transformation of the International Labor Market in the Context of Globalization. – Manuscript.

The dissertation to compete for a scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnitsa, 2015.

Dissertation is devoted to development of theoretical and methodological foundations of the study of the international labor market and the development of scientific and practical recommendations to regulate the international labor market in the context of globalization.

The theoretical foundations of the study of globalization as a certain stage of development of the world economy, the methodological bases of formation and development of the international labor market, the influence of globalization on the transformation of the institutional framework for regulation of the international labor market was investigated.

The dynamics and trends of the international labor market development in the context of globalization was analyzed; transformational shifts in the international labor market in the context of globalization of the world economy investigated; the influence of globalization on the transformation of the labor market in Ukraine was identified.

The conceptual foundations of international regulation of the labor market on the global stage of the world economy transformation was created; system-dynamic modeling of the development of the international labor market in conditions of global transformational shifts implemented; the directions of regulation of national labor markets to the global stage transformatsiy and benchmarks for Ukraine was identified.

Keywords: the international labor market, the transformation of the international labor market, formation and development of the international labor market, the regulation of the international labor market, globalization, global transformation, globalizational and transformational changes, system-dynamic simulation.

